

Soft power czyli miękka siła w polityce XXI wieku.

W dynamicznie zmieniającym się środowisku międzynarodowym, dyskusja nad skutecznym i efektywnym sposobem prowadzenia polityki, przy poszanowaniu powszechnie obowiązujących zasad, wartości oraz norm wciąż jest aktualna. Poczucie międzynarodowej odpowiedzialności za stabilność ładu światowego w dużym stopniu determinuje stanowisko państw oraz całej społeczności międzynarodowej wobec przypadków nadużycia czynnika militarnego, czyli tzw. *hard power*. Warto zatem zwrócić uwagę na to, jak wykorzystanie instrumentów *soft power* wpływa na pozycję i wizerunek państw na arenie międzynarodowej.

Czym jest czynnik *soft power*? Szczegółowo pojęcie to wyjaśnia Joseph S. Nye, jeden z najwybitniejszych amerykańskich badaczy i znawców stosunków międzynarodowych w książce pt. „*Soft power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej*”¹. Głównymi elementami miękkiego oddziaływania politycznego są: promocja kultury, w taki sposób, aby stała się ona atrakcyjna dla innych; wartości politycznych danego kraju, zgodnych zarówno w kraju, jak i poza jego granicami; oraz na prowadzeniu prawomocnej i posiadającej autorytet moralny polityki zagranicznej². *Soft power* jest więc wszystkim tym, co buduje pozytywny wizerunek państwa w stosunkach międzynarodowych, zapewniając mu stabilny rozwój i realizację jego interesów w skali zarówno globalnej, jak i regionalnej.

Efektywne wykorzystanie instrumentów *soft power* w polityce państw ma wpływ na ich pozycję i postrzeganie na arenie międzynarodowej. W raporcie przygotowanym przez Portland Communications „Soft power 30” w 2018 roku, na pierwszym miejscu pod względem wykorzystania „miękkiej siły” znalazła się Wielka Brytania, na drugim Francja, natomiast Republika Federalna Niemiec zajmuje miejsce trzecie.

Wielka Brytania jest państwem wielonarodowościowym o bogatym dorobku kulturowym i cywilizacyjnym, nowoczesnym, a jednocześnie przywiązaniem do tradycji. Posiada ogromny potencjał *soft power*, który umiejętnie wykorzystuje poprzez atrakcyjność kulturową oraz prowadzenie zrównoważonej polityki opartej na dialogu. Szczególnym atutem w wykorzystaniu miękkiej siły państwa jest instytucja monarchy. Królowa jest rozpoznawalną na całym świecie marką, mimo przemian politycznych i wciąż postępującej globalizacji, zachowała prestiż i powagę. Monarchia jest również atrakcyjnym produktem medialnym, który wspomaga np. rynek turystyczny. Innymi zasobami brytyjskiego *soft power* są język

---

¹Nye J.S., *Soft power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej*, Warszawa 2007, s. 7.

²*Ibidem.*, s. 40.

angielski, uważany powszechnie za język międzynarodowy; prestiżowe uczelnie wyższe takie jak Oxford czy Cambridge, które są atrakcyjnym miejscem dla naukowców i studentów z całego świata³. Ogromnym potencjałem *soft power* jest również kultura masowa. Ikonami światowej kinematografii są pochodzący z Wielkiej Brytanii Charlie Chaplin czy Alfred Hitchcock, nie zapominając o wielu ekranizacjach dzieł Conan Doyle'a i flemingowskich wyczynach najsłynniejszego agenta Jej Królewskiej Mości, Jamesa Bonda. Symbolami brytyjskiej literatury są takie nazwiska jak Shakespeare, Orwell, Christie czy J. K. Rowling, której seria książek o przygodach Harrego Pottera podbiła serca milionów ludzi na całym świecie. Marki takie jak Burberry, Sunspel czy Crockett&Jonessą synonimem najwyższej jakości i ponadczasowego stylu, również Reebok oraz Marks&Spencer w niczym im nie ustępują. Natomiast hasło reklamowe brytyjskiej marki kosmetycznej Rimmel London: „Get the London look” znają miliony kobiet na całym świecie.

Instytucją reprezentującą Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w zakresie współpracy kulturalnej i edukacyjnej jest British Council. Celem organizacji jest wnoszenie pozytywnego wkładu w życie nie tylko obywateli Zjednoczonego Królestwa, ale również nawiązywaniem relacji z partnerami z całego świata poprzez tworzenie nowych możliwości, budowanie relacji i zaufania⁴.

Brytyjczycy są narodem otwartym i tolerancyjnym, przywiązany do wartości liberalnych jakimi są demokracja, prawa człowieka i wolności obywatela oraz tolerancja dla mniejszości wyznaniowych. Natomiast jeżeli chodzi o politykę zagraniczną państwa, to przede wszystkim warto podkreślić stałe członkostwo w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, aktywność w NATO czy OBWE. Brytyjski rząd intensywnie pracuje także nad rozwijaniem współpracy z państwami *Commonwealthu* w regionie Azji i Pacyfiku, zarówno z tradycyjnie bliskimi Australią i Nową Zelandią, jak i ze wschodzącą potęgą Indii⁵.

Kolejnym przykładem wykorzystania *soft power* w praktyce jest V Republika Francuska. Francuzi nie ukrywają, że prowadzona przez nich polityka kulturalna jest ważnym elementem oddziaływania w wymiarze międzynarodowym⁶. Xavier Dercos, dyrektor

---

³<https://www.topuniversities.com/student-info/choosing-university/oxford-or-cambridge> 21.04.17

⁴<https://www.britishcouncil.pl/o-nas> 26.05.17.

⁵Biskup P., *Perspektywy polityki europejskiej Zjednoczonego Królestwa*, [w:] Hall A., Czachur W., Biskup P., *Polityka europejska trzech kluczowych państw członkowskich Unii Europejskiej*, Raport Forum Inicjatyw Rozwojowych 2014, s. 55.

⁶Parzymies S., *Zagraniczna polityka kulturalna Francji w procesie reform*, [w:] *Stosunki Międzynarodowe-International Relation*, Rocznik 2012, tom 46, numer 2, s. 59 – 82.

Instytutu Francuskiego stwierdza, że „polityka kulturalna i naukowa jest istotą francuskiej strategii wpływu”⁷.

Luwr, Pola Elizejskie, Wieża Eiffla czy Montmartre to symbole, dzięki którym Francja rozpoznawalna jest na całym świecie, a Paryż jest nie tylko stolicą kraju ale światową metropolią, stolicą sztuki, kultury oraz mody. Upowszechnianie języka francuskiego, sieci francuskich ośrodków badawczych oraz ośrodków kulturalnych, sprzyja rozwojowi międzynarodowej współpracy Francji w wymiarze gospodarczym oraz inwestycyjnym. Do priorytetów francuskiej polityki należy m. in. eksport książki, produkcji artystycznych i kulturalnych, ekspertyz naukowych oraz wymiana idei. Finansowanie napisów czy dubbingu przez instytucje państwowe we francuskiej kinematografii, ma ułatwić rodzimym produkcjom wejście na rynki zagraniczne⁸. Ważnym elementem soft power Francji jest język francuski. Dla społeczeństwa francuskiego język jest nośnikiem wartości moralnych i norm prawnych, jest również symbolem europejskiej potęgi Francji oraz przywiązania do tożsamości kulturalnej Francuzów⁹. Ponadto jest on języcznym z oficjalnych języków roboczych ONZ i UE oraz jest uważany za język dyplomacji.

Za promocję kultury we Francji i poza jej granicami odpowiada szereg organizacji takich jak Francuskie Stowarzyszenie Działań Artystycznych, którego działalność dotyczy przede wszystkim promocji francuskich instytucji kulturalnych, ogólnokrajowych i regionalnych, teatrów, muzeów, orkiestr czy centrów sztuki¹⁰. Instytucją odpowiedzialną za rozpowszechnianie kultury francuskiej oraz współpracę w tej dziedzinie jest Instytut Francuski, który posiada placówki w wielu krajach.

Jednym z najważniejszych obszarów dla aktywności kulturalnej Francji jest utrzymywanie szczególnych relacji z krajami Międzynarodowej Organizacji Frankofonii, czyli ze społeczeństwami, które swoją przestrzeń kulturową kształtowały pod dużym wpływem języka oraz kultury francuskiej.

Poprzez realizację założeń polityki kulturalnej oraz przywiązanie francuskiego społeczeństwa do tożsamości i dziedzictwa narodowego, Francja zachowała swoją wyjątkowość jako atut w rywalizacji z innymi kulturami w dziedzinie win, mody, perfum, kosmetyków i wyrafinowanych przysmaków. Tradycję podtrzymują takie firmy jak L'Oreal, Christian Dior, Hermes czy Chanel. Podkreślenie narodowych marek, tradycji i produktów jest ważnym

---

⁷*Ibidem.*

⁸*Ibidem.*

⁹*Ibidem.*

¹⁰*Ibidem.*

elementem polityki upowszechniającej bogaty dorobek cywilizacyjny Francji, jej nowoczesność i styl życia, będący wciąż synonimem luksusu¹¹.

Francja podobnie jak wszystkie kraje Unii Europejskiej wyznaje uniwersalne wartości wolności, demokracji oraz poszanowania praw człowieka, zarówno w polityce wewnętrznej jak i zagranicznej. Przywiązanie do wartości znalazło swój wyraz w Konstytucji V Republiki, gdzie stwierdza się, że Francja jest Republiką niepodzielną, świecką, demokratyczną i socjalną, a ponadto zapewnia wszystkim obywatelom równość wobec prawa, bez względu na pochodzenie, rasę czy religię¹².

Szczególną rolę w polityce zagranicznej Francji odgrywa uniwersalizm. Wiąże się on z powszechnym w cywilizacji zachodniej podkreśleniem roli praw człowieka i promocji zasad demokracji. Francja ma swoje zasługi w rozwoju prawa humanitarnego i propagowaniu prawa do ingerencji w państwach, w których prześladowane są mniejszości oraz nie szanuje się podstawowych wolności. Uniwersalistyczne przesłanie Francji jest propozycją dla społeczności międzynarodowej, aby w dobie globalizacji stworzyć nowy wielobiegunowy ład światowy przy zachowaniu różnorodności kulturowej¹³.

Francja jako mocarstwo regionalne o globalnych interesach buduje swoją międzynarodową pozycję poprzez członkostwo w organizacjach międzynarodowych oraz regionalnych takich jak ONZ, UE, OBWE czy NATO. W polityce zagranicznej podkreśla się rolę sieci przedstawicielstw dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych w ochronie praw obywateli oraz budowania pozytywnego wizerunku Francji na arenie międzynarodowej¹⁴.

Ostatnim z państw znajdujących się na podium w rankingu „Soft Power 30” jest Republika Federalna Niemiec.

Niemcy są narodem słynącym z klasycznej muzyki Bacha, Wagnera, Straussa i Beethovena. Jednak kraj ten jest gospodarzem wielu wydarzeń kulturalnych oraz rozrywkowych na skalę międzynarodową. Za przykład może posłużyć Berlinale, czyli Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Berlinie. Jest jednym z najbardziej prestiżowych festiwali filmowych na świecie¹⁵. Kolejnym wydarzeniem na skalę globalną, będącym wyjątkową atrakcją dla turystów i promocją kraju jest Oktoberfest, czyli największe święto piwa na świecie.

---

¹¹ Hampden-Turner C., Trompenaars A., *Siedem kultur kapitalizmu*, Warszawa 1998, s. 308.

¹² Źródło: Konstytucja Francji. Wyd. 2 uaktual. Tłum. Wiesław Skrzydło, Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2005, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/francja.html> 26.05.17.

¹³ Jaworski K., *Ewolucja tradycyjnych wyznaczników polityki zagranicznej Francji w okresie V Republiki*, *Czasopismo Myśl Ekonomiczna i Polityczna*, nr. 3(34), s. 88.

¹⁴ Gryz J., *Francuska "Biała Księga" – obrona i bezpieczeństwo narodowe*, [w:] *Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego* vol. 4, 2010.

¹⁵ <https://www.pisf.pl/rynek-filmowy/festiwale-i-przeglady/berlinale-miedzynarodowy-festiwal-filmowy-w-berlinie> 26.04.17.

Uważane przez wielu za najpiękniejsze święto Europy i świata, trwa dwa tygodnie, a tradycja tego słynnego święta, odbywającego się w Monachium w Bawarii, sięga 1810 roku i corocznie jest celem sześciu milionów gości. Oktoberfest stał się symbolem przyjaźni między narodami, ponieważ każda edycja cieszy się niezmiennie międzynarodową popularnością¹⁶.

Istotną częścią niemieckiej kultury, jej symbolem, jest zamiłowanie do sportu, szczególnie piłki nożnej o czym może świadczyć popularność Bundesligii i niemieckich klubów piłkarskich takich jak Borussia Dortmund czy Bayern Monachium.

Zagraniczna polityka kulturalna i naukowa jest istotnym instrumentem z punktu widzenia dyplomacji publicznej i polityki ekonomicznej. Główną instytucją odpowiedzialną za politykę kulturalną jest Ministerstwo Spraw Zagranicznych, jednak istotny wkład w jej realizację mają także inne instytucje takie jak Instytut Goethego czy Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej (DAAD)¹⁷. Instytut Goethego jest instytucją kultury Republiki Federalnej Niemiec działającą na całym świecie. Do jego zadań należy promowanie znajomości języka niemieckiego za granicą oraz wsparcie międzynarodowej współpracy kulturalnej.

Niemiecka polityka zarówno wewnętrzna, jak i realizowana na arenie międzynarodowej determinowana jest historyczną odpowiedzialnością. Oparta jest na wartościach takich jak pokój, wolność, demokracja, poszanowanie prawa, w tym prawa międzynarodowego, sprawiedliwości i praw człowieka¹⁸. O szczególnej roli praw człowieka w polityce RFN świadczy ich ujęcie w pierwszych artykułach konstytucji, uznając prawa podstawowe jako bezpośrednio obowiązujące¹⁹.

Odzwierciedleniem wyznawanych norm i wartości w polityce niemieckiej jest koncepcja *Zivilmacht*. Jej celem nie jest walka o prestiż, ale oddziaływanie na stosunki międzynarodowe poprzez kooperację i przestrzeganie określonego kanonu norm. Koncepcja ta zakłada dobrowolną rezygnację z metod polityki siły, na rzecz zaangażowania i aktywności na arenie międzynarodowej, wspierania i inicjowania multilateralnych działań, promocji praw człowieka czy zaangażowanie w pokojowe rozwiązywanie konfliktów²⁰. W myśl tej koncepcji, Niemcy są państwem opartym na gospodarce, nowoczesności oraz pacyfizmie. Państwo nastawione pacyfistycznie znakomicie rozwija się poprzez wspieranie nauki, techniki, porządku prawnego, dziedzictwa kulturowego w muzyce i literaturze, kooperacji

---

¹⁶<http://www.oktoberfest.pl/> 26.04.17.

¹⁷Łoś R., *Soft power w niemieckiej polityce zagranicznej*, [w:] *Athenaeum* vol. 35/2012, s. 164.

¹⁸*Ibidem*.

¹⁹Konstytucja Niemiec. Tłum. Bogusław Banaszak, Agnieszka Malicka. Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2008, źródło: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/niemcy.html> 29.05.2017.

²⁰Łoś R., *Soft power w niemieckiej polityce zagranicznej*, [w:] *Athenaeum* vol. 35/2012, s. 164.

polityki zagranicznej oraz oddziaływanie poprzez siłę przyciągania wydarzeń sportowych i kulturalnych.

W zagranicznych działaniach, państwo wykorzystuje instrumenty *softpower* z obszaru dyplomacji publicznej, polityki rozwojowej, kulturalnej i naukowej, w celu realizacji interesów. Czołową rolę w rozbudowie niemieckiej *softpower* odgrywają świadczenia rozwojowe, obejmujące zwalczanie biedy na całym świecie, promowanie ochrony środowiska, walkę z epidemiami czy sprawiedliwe kształtowanie procesów globalizacji²¹.

Szczególnym kierunkiem aktywności Niemiec są kraje Europy Wschodniej, Kaukazu Południowego i Azji Centralnej. Państwo aktywnie działa w tym obszarze poprzez współpracę rozwojową, która obejmuje doradztwo gospodarcze, wsparcie dla rozwoju sektora bankowego, sektor rolniczy i związany z tym eksport niemieckich technologii i produktów. Również nie bez znaczenia pozostaje kwestia ochrony środowiska oraz współpraca w zakresie prawa gospodarczego oraz bezpieczeństwa wewnętrznego, realizowanego poprzez kompleksowy system szkoleń oraz doradztwa²².

Skutkami wzrostu znaczenia miękkich środków prowadzenia polityki są, m. in. zaangażowanie państw we współpracę międzynarodową w wymiarze gospodarczym i politycznym, odejście od tradycyjnych sposobów osiągnięcia celów politycznych za pomocą potencjału militarnego i przyjęcie przez państwa postaw pacyfistycznych. Cechami charakterystycznymi dla wykorzystania czynnika *soft power* są kwestie poszanowania wartości wolności, równości, tolerancji oraz praw człowieka, deklarowane przez państwa oraz oparcie polityki na zasadzie multilateralizmu. Podstawą realizacji interesów i rozwoju państwa stało się wykorzystanie potencjału gospodarczego i powiązań handlowych, a bezpieczeństwo jest kwestią realizowaną w oparciu o sojusze i udział w organizacjach międzynarodowych takich jak NATO, ONZ czy Unia Europejska. W stosunkach międzynarodowych *soft power* stanowią wartości, które dane państwo bądź organizacja wyraża w swej kulturze, przykłady wewnętrznej praktyki i polityki oraz sposób w jaki kształtuje swoje relacje z innymi uczestnikami²³. Przez rozwój technologiczny, zdobywanie stabilnej pozycji przez państwa w strukturach systemu międzynarodowego i dynamicznie zmieniającą się sytuację, państwa swoją pozycję budują nie tylko przy pomocy wymiernych czynników, takich jak PKB czy siła militarna, ale również, chcą ją opierać na swojej

---

²¹*Ibidem*, s. 160.

²²Gotkowska J., *Niemieckie sieci na wschodzie. Niemiecki soft power w Europie Wschodniej, Azji Centralnej i na Kaukazie Południowym: polityka-administracja-kultura-nauka-społeczeństwo*, Warszawa 2010, s. 48.

²³Nye J.S., *Soft power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej*, Warszawa 2007, s. 37.

atrakcyjności. W świecie, w którym dominuje sposób przekazu i obraz, siła przyciągania jest istotnym wymiarem budowania wizerunku i pozycji państwa²⁴. W zglobalizowanym świecie istotne jest budowanie pozytywnego i atrakcyjnego wizerunku państw oraz międzynarodowa współpraca w celu zapewnienia pokoju i stabilnej sytuacji. Obecnie tylko w ten sposób państwa mogą zapewnić sobie przetrwanie.

Bibliografia:

Akty prawne:

Konstytucja Francji. Wyd. 2 uaktual. Tłum. Wiesław Skrzydło, Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2005, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/francja.html> 26.05.2017

Konstytucja Niemiec. Tłum. Bogusław Banaszak, Agnieszka Malicka. Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2008, źródło: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/niemcy.html> 29.05.2017

Prace zwarte:

Gotkowska J., Niemieckie sieci na wschodzie. Niemiecki soft power w Europie Wschodniej, Azji Centralnej i na Kaukazie Południowym: polityka-administracja-kultura-nauka-społeczeństwo, Warszawa 2010

Hall A., Czachur W., Biskup P., Polityka europejska trzech kluczowych państw członkowskich Unii Europejskiej, Raport Forum Inicjatyw Rozwojowych 2014,

Hampden-Turner C., Trompenaars A., Siedem kultur kapitalizmu, Warszawa 1998,

Nye J.S, Soft power. Jak osiągnąć sukces w polityce światowej, Warszawa 2007

Parzymies S., Zagraniczna polityka kulturalna Francji w procesie reform, [w:] Stosunki Międzynarodowe- International Relation, Rocznik 2012, tom 46, numer 2

Surmacz B., Nowe oblicza dyplomacji, Lublin 2013,

Czasopisma naukowe:

Gryz J., Francuska "Biała Księga" – obrona i bezpieczeństwo narodowe, [w:] Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego vol. 4, 2010.

Jaworski K., Ewolucja tradycyjnych wyznaczników polityki zagranicznej Francji w okresie V Republiki, *Czasopismo Myśl Ekonomiczna i Polityczna*, nr. 3(34)

Łoś R., Soft power w niemieckiej polityce zagranicznej, [w:] *Athenaeum* vol. 35/2012

---

²⁴Ziętek A., *Dyplomacja publiczna jako instrument soft power*, [w:] red. Surmacz B., *Nowe oblicza dyplomacji*, Lublin 2013, s. 334.

Źródła internetowe:

<https://www.topuniversities.com/student-info/choosing-university/oxford-or-cambridge>
21.04.17

<https://www.britishcouncil.pl/o-nas> 26.05.17.

<https://www.pisf.pl/rynek-filmowy/festiwale-i-przeglady/berlinale-miedzynarodowy-festiwal-filmowy-w-berlinie> 26.04.17.

<http://www.oktoberfest.pl/> 26.04.17.